ΑΙ ΣΥΜΦΩΝΙΚΑΙ ΣΥΝΑΥΛΙΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΩΔΕΙΟΝ ΗΡΩΔΟΥ ΤΟΥ ΑΤΤΙΚΟΥ

ΥΠΟ ΤΟΥ κ. ALEX THURNEYSSEN

Μὲ τὴν σειρὰ τῶν συμφωνικῶν, ποὺ ἐγκαινιάσθηκε ἐφέτος εἰς τὸ 'Ωδεῖον 'Ηρώδου τοῦ 'Αττικοῦ, πραγματοποιεῖται ἐπὶ τέλους τὸ ὄνειρο ὅλων ἐκείνων ποὺ ἐν διαφέροντι ὄχι ἀπολύτως πλατωνικὰ γιὰ τὴν ἀνάπτυξι τῶν 'Αθηνῶν καὶ τρέφουν σιωπηλὰ τὴ μυστικὴ ἐλπίδα ν' ἀντικρύσουν σύντομα τὴν πόλι μας ἀναγνωρισμένη πιὰ πνευματικὴ μητρόπολη τῆς νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης. 'Αλλως τε ἡ μέχρι τοῦδε συνήθης ἐξάμηνος σχεδὸν διακοπὴ τῶν συμφωνικῶν συναυλιῶν ἀποτελοῦσε πάντα ἕνα ἐνοχλητικὸ σημεῖο στὴ μουσικὴ μας ζωή. Καὶ τὸ σημεῖο αὐτὸ ἦταν οὐδενηρὸ τόσο γιὰ κείνους, ποὺ δὲν κατορθώνουν νὰ σβύσουν τὴ δίψα τους γιὰ μουσικὴ μὲ τὰ ἀφθονα προϊόντα τῶν φιλοτίμων βιομηχάνων τοῦ ταγκό καὶ ἀποζητοῦν ἕνα κάπως εὔγενικώτερο βροσιστικὸ γι' αὐτήν, ὅσο καὶ βλαβερὸ γιὰ τὴν ὀρχήστρα μας, ποὺ στὸ σύνολό της ἔχανε φυσικὰ πολὺ σὲ ἀκριβεια καὶ ποιότητα ἤχου μὲ τὴν κατὰσ. ὑπερβολικὰ μακρὸ χρόνια αὐτὴ καλοκαιρινὴ νάρκη. Μιὰ πόλις μὲ τόσο εὐνοϊκὲς κλιματολογικὲς συνθῆκες, ὅπως αἱ 'Αθῆναι, ἐφαδιασμένη, ἐπὶ πλέον, μ' ἕνα χῶρο ἰδεώδη ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις, ὅπως τὸ 'Ωδεῖον, ποὺ τῆς ἐχάρισεν ἡ στοργικὴ μέριμνα ἑνὸς τόσον φιλοτέχνου καὶ εὐφυοῦς παλαιοῦ τῆς ἄρχοντος θἄπρεπε πρὸ πολλοῦ νὰ συλλάβῃ τὴν ἰδέαν τῆς ὀργανώσεως μιᾶς θερινῆς μουσικῆς σαιζόν, ποὺ ἀν ἐκτελεσθῇ σωστὰ καὶ ἂν τῆς εὑρύνωμε τὰ ὅρια, θὰ μπορούσε νὰ γίνῃ ἀναμφιβόλως μιὰ ἀπὸ τὰ ἀτραξιόν γιὰ τοὺς ξένους καὶ ἀκόμη νὰ ἀποκτήσῃ καὶ κάποιον χαρακτῆρα περισσότερο ἀπὸ ἁπλὸς ἐγχώριον.

'Αλλὰ ἂς ἀφήσωμε τὶς μεμψιμοιρίες, γιὰ ὅ,τι ὡς τώρα ἔγινε στὸ παρελθὸν καὶ γιὰ τοὺς λόγους, ποὺ ἀπετέλεσαν τὰ ἐμπόδια. 'Η ἀρχὴ ἔγινε καὶ ἐχαιρετήθηκε ἀπὸ τὸ κοινὸ μὲ ὁλόψυχο ἐνθουσιασμό. "Ας ἐλπίζουμε, ὅτι θὰ ἔχῃ τὴν γόνιμη συνέχειά της. Αὐτὸ εἶναι τὸ πρῶτο γεγονός, ποὺ εὐχόμαστε νὰ χειροκροτήσουμε μὲ ἱκανοποίησι καὶ εὐγνωμοσύνην ἀπὸ τῆς στήλης αὐτῆς.

Τὸ δεύτερον εἶναι ἡ ἐμφάνισι τοῦ Δημήτρη Μητροπούλου. Αὐτὴ τὴ φορὰ ἀποτελεσθῆκε νὰ τὸν στερηθοῦμε περισσοτερο καιρό, ἀπὸ ὅσο φανταζόμαστε ὅτι θὰ μᾶς λείψῃ καὶ εἶναι εὐνόητο ὅτι, ὅταν ἡ ὀρχήστρα, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐβγήκε καὶ ἡ ὁποία δικαιώτατα τὸν νοιώθει καθ' αὐτὸ δικό της ἀρχηγό, τὸν εἶδε πάλι κοντά της, ἐξέστασε μαζὶ μὲ τὸ κοινὸ στὶς πιὸ θερμὲς τὶς πιὸ ἐγκαρδίες, ἀλλὰ καὶ τὶς πιὸ εἰλικρινεῖς καὶ δικαιολογημένες ἐκδηλώσεις. 'Αλλὰ μέσα σ' αὐτὲς τὶς ἐνδείξεις τῆς χαρᾶς γιὰ τὴν ἀνταμωσι περνοῦσε σβέλα μας καὶ ἀποιὰ σκιὰ μελαγχολίας, γιατὶ δὲν κατωρθώθηκε ἐν καιρῷ νὰ κρατήσωμε κοντά μας, ἂν ὄχι γιὰ πάντα, τοὐλάχιστον γιὰ ἕνα μέρος τῆς μουσικῆς μας χειμερινῆς σαιζόν, μιὰ τόσο πολύτιμη δύναμι. Κάτι πρέπει νὰ διορθωθῇ στὸ σημεῖον αὐτό, κάτι ν' ἀλλαξῇ καὶ μάλιστα χωρὶς ἀργοπορία. Γιατί, ὅσο καὶ ἂν γεμίζῃ ἀπὸ χαρὰ καὶ καμαρι ἡ ψυχή μας, γιὰ τὶς θριαμβευτικὲς ἐπιτυχίες στὸ ἐξωτερικὸ τοῦ πρώτου μας μαέστρου, δὲν μᾶς εἶναι δυνατὸ νὰ παραβλέψουμε τὸ δυσανασχέτησμο κειὸν του ἀφηνε ἡ ἀναχώρησις του. 'Η κατάστασις αὐτὴ — νὰ ἐκφυμε μιὰ ὀρχήστρα μόνιμη, ποὺ ἐπιχορηγεῖ τὸ ἐπίσημον κράτος, χωρὶς ἀπολύτως δικό της διευθυντὴ — ὅσο διαρκεῖ, γίνεται πιὸ ἀνυποφορη. Καλοὶ καὶ ἄγιοι οἱ ξένοι διευθυνταί, ἀλλὰ μ' αὐτους δὲν μπορεῖ νὰ προχωρηση ἡ συστηματικὴ διαπαιδαγωγησι τῆς ὀρχήστρας. Καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ ὁμως, νομίζω πως μια χωρα που μπορεῖ να ονομαζῃ «δικο» της ἕνα διευθυντὴ ὀρχηστρας, ἕνα μουσικὸ του ὑψους του Μητροπούλου, ἐχει ἀπλουστατα τὴν ὑποχρεωσι νὰ του προσφερῃ καὶ στους κοπους της τὴ θεσι, που ἀντιποκρίνεται στὶς καλλιτεχνικὲς του φιλοδοξίες. Μὲ λίγη καλὴ θέλησι θὰ ἦταν δυνατὸ νὰ ἐξευρεθῇ κάποια λύσις συμβιδαστικὴ καὶ γιὰ τὰ δυο μέρη. Ἐλπίζομεν, ὅτι θὰ γίνῃ ὅ,τι πρέπει πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν, γιὰ νὰ κανονισθῇ μιὰ κατάστασις, τὸ ἀστήρικτον τῆς ὁποίας εἶναι ὁλοφανερο, γιὰ ὁσους τοὐλαχιστον ἀντικρύζουν τα μουσικα μας πραγματα ψηφαλια και χωρις το παραμικρο ἰχνος ὑστεροβουλίας.

Γιατί, τί εἶναι γιὰ μᾶς ὁ Μητροπουλος αὐτο πια μας τὸ ἐδειξε χειροπιαστὰ καὶ ὁλοκαθαρα ἀλλη μια φορα ἡ τελευταια συναυλια. Δεν εἶναι μοναχα ὁ ὑπεροχος ὁδηγός, που κρατει στη μνημη του ἀποτυπωμένες τὶς παρτιτοῦρες των ἔργων που διευθυνει και ὑποτασσει ἀβιαστα και χωρις κοπο στη θελησι του τους μουσικους του συγκροτηματος. Δεν εἶναι ὁ γεματος παλμο, ζωη και φλογερο αἱμα μουσικος, που με το ἀναναστο ἐνστικτο του ἀγριμιου κατορθωνει να αἰσθανεται τη λογικη της ἠχητικης δρασεως και ξερει να την ὑποταλλη ευληπτα και στους ἀλλους μας με την ανωτερη πνευματικη τους ἐννοια. Εἶναι προ παντων η προσωπικοτης, της οποιας η ἀκαταμαχητη γοητεια, —ὅπως συμβαινει ἀλλωστε με κασε προσωπικοτητα — ἀκτινοβολει ἀπο το ἐμφυτο, το αὐθορμητο, το ἀτομικο, αυτο που οὐδεν ἀποκταται με τιποτα και ὑπαρχει μονο στην κασε μια, διαφορετικο παντα, και μια μοναχη φορα. Και η δυναμις αὐτη ἐκοπλωνεται στο Μητροπουλο με ἕνα τροπο ἀναομιιοιρογιας, που οὐδεν ἱκανοποιειται μονο με το να γεννηση μια ἐντυπωση ωραια — ἀν παραμενη το ωραιο με τη σημασια αὐτου που πρεπει και ἐυχαριστει — ἀλλα ἐπιπλεον πρωτιστως την ἐκφρασιν. Αν ἀπογυμνωσωμε ὁηλαδη ἀπο την ἐννοιαν που ἐπηρε αργοτερα ὁ χιλιομετρεχειρισμενος ὁρος «ἐξπρεσιονισμος» ως χαρακτηριστικον ὁρισμενων κατευθυνσεων και του ξαναθωσουμε την ἀπλη βασικη πρωτη του ἐννοια, δεν θα μπορουσαμε ναυρωμε πραγματικως κανενα καλυτερο και συμφωνοτερο προς την ἀληθεια ὁρισμο της ὑποκειμενικοτητος Μητροπουλου ἀπο αὐτην που μας δινει ὁ χαρακτηρισμος του, ως «κατ' ἐξοχην ἐξπρεσιονιστου».

Αἱ ἀποδοσεις του εἶναι μια διαρκης μανιωδης φανατικη πἀλη για να ἐπιτυχῃ την ἀπολυτον ἐκφρασιν και μαλιστα μια ἐκφρασι χαραγμένη με το ἀκρον ἀωτον της θαθυτητος, με την πιο δυνατη ἐντασι. Φθανει να παρακολουθησωμε για μιὰ μονο στιγμη τὶς πλαστικὲς κινησεις των χερϊων του, για ν' ἀντιληφθοῦμε, ὅτι ἐδῶ δὲν βρισκόμαστε μπρὸς σὲ κποιον ποὺ ἐρμηνεύει μουσικὴ κατὰ τὸν καθιερωμένον τρόπον, ἀλλὰ μπρὸς σ' ἕνα ποὺ σὲ μιὰ κατάστασι ἐκστάσεως, συγχενῆ πρὸς τὴ μετἀρσιωσι, ξαναζῇ μέσα στὴν ψυχή του τὸ φυσικὸ φαινόμενο τῶν ἤχων μὲ ὅλη του τὴν τιτάνια δύναμι καὶ ἀγωνίζεται ὕστερα νὰ ὑποδἀ̈ξῃ στοὺς μουσικοὺς τῆς ὀρχήστρας την προσωπικὴ του αὐτὴ συγκίνησι μὲ ὅλα τὰ δυνατὰ μέσα τῆς μιμητικῆς καὶ τῆς κινήσεως. Ἔτσι, ἂν ἐξετάσωμε ἀκριβῶς τὸν τρόπο ποὺ στὴν καθοδήγησι τῆς ὀρχήστρας, δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο παρὰ ἡ πρὸ τῶν θαμβωμένων ματιῶν μας διὰ σωματικῶν κινήσεων ἀναπαράστασις τῆς δημιουργικῆς ἰδέας τοῦ συνθέτου. Καὶ ἐχει ἡ προσπἀθειά του αὐτὴ κάτι ἀπὸ τὴν ὁδυνηρὴ λειτουργία τοῦ πνευματικοῦ τοκετοῦ. Κάτι ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τὸν σκληρὸν πρὸς ὁριστικὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ δημιουργήματος ἀπὸ τὸ καταπεπονημένον ἄτομον τοῦ δημιουργοῦ. Κάτι ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ δραματισμοῦ ἀπὸ τὸ ἀνυπόφορον βασανιστήριον ἑνὸς ἐφιάλτου. Κάτι ἀπὸ τὴν ἀποκατάστασιν, ἀπὸ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὴν κανονικὴν ζωὴν τοῦ δημιουργοῦ ὕστερα ἀπὸ τὴν κρίσιν τοῦ γονιμοποιοῦ πυρετοῦ, ὕστερα ἀπὸ τὴν φοβερὴ μέθη τῆς παραγωγοῦ ὁρμῆς. Τώρα, ὅτι ἀπὸ τὴν μανίαν αὐτὴν τῆς ὁλοκληρωτικῆς του αὐτοεγκαταλείψεως στὴ γοητεία τῆς μουσικῆς, ἀπὸ τὴν ὑπερέντασιν αὐτὴν τῆς τελείας του εἰσδύσεως στοὺς ἐξαϋλωμένους αἰσθητικοὺς τῆς κόσμους, ἀπὸ τὸν φανατισμὸν αὐτὸν γιὰ τὴν ἐπιθυμία ν' ἐκφρἀση, νὰ ἀποδώσῃ ὅ,τι ἠδη αἰσθἀνθηκε καὶ ἔκαμε δικό του, γενἀται μιὰ ἀκατἀθλητη δύναμις, ποὺ βιἀζει καὶ παρασὑρει, αὐτὸ βεβαια θὰ τὸ ὁμολογοῦν ἀνεπιφυλἀκτως χωρὶς ἐξαιρεσιν ὁλοι ὅσοι παρηκολούθησαν γεμἀτη ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἕως τὸ τέλος τὴ τὴν ἀσὑγκριτη αὐτὴ Μπαλλἀντα τοὺ Γκαίτε,. Ἐρμήνευσε συναρπαστικὰ στὴν ἐμπνευσμένη ἐφαἀτατη Οὐβερτοὑρα τοὺ 'Εδ. Λαλὸ τὸ 'Ο Βασιλεὺς τοὺ "Υς καὶ μὰς ἔδωσε στὸ τέλος ἐκτὸς προγράμματος—γιὰ νὰ εὐχαριστἠση ὁλους ἐκείνους, ποὺ τὸν χειροκροτοὑσαν μὲ τόσο αὐθορμητο καὶ φλογερὸ ἐνθουσιασμό, χωρὶς νὰ φαίνωνται διατεθειμένοι νὰ σταματἠσουν κἀποτε τὶς ἐκδηλὡσεις τους — τὸ θαυμἀσιο Λἀργκο τοὺ Χἀιντελ, ποὺ ἡ εὐλἀθεια του μελωδία ἀνέβαινε στὰ πλατειὰ ἀπέραντα ὕψη, σὰν κατανυκτικὴ προσευχὴ καὶ δημιουργοὑσε μαζὶ μὲ τὸ μαγικὸ φωτισμένο σχεδἰαγραμμα τοὺ ἀρχαίου θεἀτρου μιὰ ἀτμόσφαιρα, ποὺ θἀλεγα ὅτι εἶχε κἀτι τὸ ἱερὸ καὶ θὰ μᾶς μείνῃ ἀλησμὀνητη.

"Επειτα βρεθήκαμε ἔξω, στὴν ἡσυχία, στὴν ὡραία γαλήνη τῆς θερινῆς νύχτας. "Ενας ἀπαλὸς δροσερὸς ἀέρας ἐχἀιδευε ἤρεμα τὸ πρὀσωπό μας. Μακρυὰ ἀστραφτε τὸ ἤχυρο κὴμα τοῦ Σαρωνικοῦ κι' ἀπἀνωθἐ μας ὁ ἀστροστραμμένος οὐρἀνος ἀκτινοβολοὑσε μὲ τὴν πολὐτιμη γιορταστικὴ φορεσιὰ του.

'Ω θεία 'Αττική!

ALEX THURNEYSSEN